

ئازارشیکنه‌کان

گۆلآله پشده‌ری
هۆلندا

Goli-67@hotmail.com

که‌م یان زۆر 85% له خه‌لکانی ته‌مه‌ن سه‌رووی 16 سال دهرمانی ئازارشیکن به‌کار دینن. هه‌رچه‌نده‌ کیشه‌ نییه‌ به‌لام باشت‌ر وایه‌ که‌ مرۆف، هه‌ندیک زانیاری گشتی له‌م باره‌وه‌ بزانی‌ت.

چهند جۆر ئازار شکی‌ن هه‌ن؟

سی جۆره‌ ئازارشیکن هه‌ن.

زیاترین جۆریان که‌ به‌کار دێت دهرمانی پاراستامۆله‌ (Paracetamol) که‌ ئازارشیکنه‌ و کاریگه‌ریشی هه‌یه‌ له‌ سه‌ر دابه‌زاندنی پله‌ی گه‌رمای جه‌سته‌ (تاشکی‌ن). جۆری تریان دهرمانی (Non-Steroidal Anti-Inflammatory Drug) ، که‌ زیاتر ناسراون به‌ Aspirine, ibuprofen, naproxen . ئەم دهرمانانه‌ نه‌ ته‌نیا ئازارشیکن و تا داده‌به‌زینن، به‌لکو دژه‌ التهابی‌شن.

Opiates که‌ له‌ مۆرفین وه‌رگیراون و به‌ رێژه‌یه‌کی زۆر که‌م و سووک له‌ ماده‌ی کۆده‌یی‌نی تیدایه‌ به‌ شیوه‌ی خواردنه‌وه‌ی شل (شروبی کۆکه‌) له‌ دهرمانگه‌دا هه‌یه‌، به‌لام مرۆف له‌ ئه‌وروپا ته‌نیا به‌ داواکاری پزیشک ده‌توانی به‌ ده‌ستی بێنی.

به‌ ئازارشیکنه‌کان مرۆف واه‌ا خووگر ده‌بی‌ که‌ ئیدی نه‌توانی، بێ ئه‌وان ئارام بگری؟

نه‌خیر، ئەو دهرمانانه‌ی که‌ له‌ جۆری یه‌که‌م باسما‌ن لێیان کرد پێیان خووگر نابێ. به‌لام هه‌ندیک جار به‌ کاره‌ینانی ئازارشیکنه‌کان بۆ سه‌رئیشه‌ به‌ پێچه‌وانه‌ مرۆف تووشی سه‌رئیشه‌ی زیاتر ده‌کهن به‌ هۆی ئه‌وه‌ی که‌ به‌کاره‌ینانی ماوه‌ی زۆر دوور و درێژی ئازارشیکنه‌کان کاریگه‌ری هه‌یه‌ له‌ دهر په‌ستانکردنه‌ سه‌ر سیستیمی دهماره‌کان و ده‌یانخاته‌ بواریکی ئالۆز. کیشه‌که‌ دوایی راوه‌ستان له‌ به‌کاره‌ینانی ئەم دهرمانانه‌ ده‌هستتیت به‌لام باشت‌ر وایه‌ له‌ ژێر چاودێری پزیشکی‌ک دابیت.

ئایا باشت‌روایه‌ که‌ چهند جۆر ئازارشیکن له‌ مالدیدا هه‌بیت؟

به‌لێ، هه‌ندیک ئازارشیکن باشت‌رن بۆ هه‌ندیک ئازاری تاییه‌ت له‌ ئه‌وانه‌ی تر. بۆ نمونه‌ حه‌بی پاراستامۆل باشه‌ بۆ سه‌رئیشه‌، به‌لام حه‌بی ناپروۆکسین باشت‌ره‌ بۆ ئازاری تاییه‌ت به‌ سوپی مانگانه‌ (زگ ئیشه‌ی ژنان) و حه‌بی ییۆپروۆفین باشه‌ و کاریگه‌ره‌ بۆ ئازاری جمگه‌کان. ئینجا بۆ ئه‌وه‌ی که‌ بتوانی کیشه‌ی ئازار راگری باشت‌ر وایه‌ چهند جۆره‌ دهرمانی ئازارشیکن له‌ مالدیدا هه‌بیت و بزانی که‌ی و بۆ چ جۆره‌ ئازاریک کام دهرمانه‌ ئازارشیکنه‌ بخۆییت.

باشت‌ر وانیه‌ که‌ ماوه‌یه‌ک چاوه‌روان که‌ی تا بزانی ئازاره‌که‌ی چی لێ ده‌یت؟

پەيوەستە بە جۆرى ئازارەكە: ئايا سووكە، دېت و دەروات(ئازارى ماسوولكەكان، ئازارى خۇپىداكىشان بە شوپىتىك)، ئەوانە زۆر جار پىئويستيان بە بەكارهيتانى دەرمانى ئازارشىكىن ناكات، بەلام ئەگەر ئازار ماوهى زۆرى خاياند و نەرۆيشت و ئازارى ئاستووربوون (سەرئىشە، ئازارى دەمارى، ئازارى سوپى مانگانە)، مرؤف پىويست ناكات زۆر چاوهپروان بېت چۆنكە ئەگەر مرؤف زۆر چاوهپروان بكات ئەوه مادەكانى ئازار لە جەستەدا(Prostaglandines) زياتر بلاو دەبىتەوه و مرؤف ناچارە زياتر و زۆرتەر بەكارىان بەيتت. ئىنجا باشتر وايە پىتت ئەوهى ئازارەكە زىاد بكات بخورين.

كام ئازارشىكىنانه زووتر كار دەكەن؟

كارىگەرى دەرمانە ئازارشىكىنەكانى ئاسايى دوايى 25 تا 30 خولەك ھەستى پى دەكرىت.

Liquid caps. دەرمانەكانى پروكىشكراو (كەپسوول) ماوهى 15 تا 20 خولەك دەخايەنېت تا لە ناو خوپىندا بلاو دەبنەوه و كارىگەرى دەبىت.

چى نابى بە ھىج شىوہىەك بكرىت؟

- زياتر لەو رىژەيەى كە لە لايەن پزىشكەوه دانراوه بە كار بېت
- چەند جۆر ئازارشىكىن بە تىكەلاوى و يەكجارى بخورىت
- دوايى خواردنەوهيى مەشروبواتى ئەلكوحولى ئاسپرىن يان ھەر دەرمانىكى ئازارشىكىنى جۆرى NSID,s بە كار بېت، چۆنكە كارىگەرى نەرىنبى ھەيە بۆ ناو ھەناو و گەدە.

سەرچاوه

ک / Medicijnen نووسىنى Ivan Wolffers 2002–2003

گۆفارى Libelle nr: 42 2007